

O NADAL

XLV

**certame
de
xornalismo**

**certame
de
poesía**

Declarado de interese turístico galego pola Xunta de Galicia (D.O.G. 4-11-2014)

XLV CERTAME NACIONAL DE POESÍA SOBRE O NADAL

LOGOTIPO:
XOSÉ RODRÍGUEZ VARELA

DESEÑO MAQUETACIÓN:
XESÚS FRAGA

COORDENACIÓN:
XULIO XIZ RAMIL

IMPRESO EN «LA VOZ DE LA VERDAD»
DEP. LEGAL LU 149-2021

XLV CERTAME DE XORNALISMO SOBRE O NADAL

Concello de Begonte

ARREDOR DO NADAL

Benvidos todos, de novo, a Begonte. Benvidos todos, de novo, ao Belén que neste ano celebra –coincidindo co Ano Santo Compostelano– a súa quincuaxésima edición, e o próximo 2022 o primeiro medio século.

Agardando que se confirmen os favorables pronósticos en relación coa saúde colectiva, de novo abrimos as portas físicas do Belén, mantendo sempre abertas as portas intanxibles da Rede que o pasado ano nos permitiron seguir mantendo contacto coa nosa gran familia, reforzando a nosa vida virtual que temos que seguir facendo medrar agora e no futuro.

Vivimos tempos difíciles para a relación entre as xentes, para esa relación de confluencia, convivencia, comunión, que o Belén facilita e promove, por iso nos parece especialmente importante que este ano poidamos de novo acoller visitas físicas ao Belén, de nenos e maiores, de familias, de amigos... que nos vaian achegando a unha desexada normalidade que agardemos sexa a situación definitiva.

Begonte do Belén segue a agardar polos amigos do Belén, por todos os que neste xa longo

tempo de existencia desta instalación relixioso-cultural-social teñen visitado esta chairega casa de todas as xentes de boa vontade que no Nadal atopan aquí garimosa acollida.

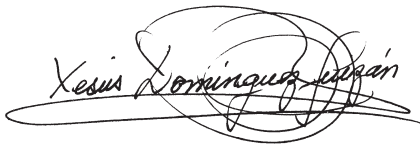
Que o Neno que cada ano nace entre nós nos acolla e nos conforte, nos axude a superar tempo e circunstancias difíciles, e que siga a facer de Begonte e o seu Belén o punto de referencia dos galegos que buscan paz, cultura, sinxeleza, fraternidade, sempre e de xeito especial neste tempo do Nadal.

Que esta oración poética do chairego Crecente Vega, nos valla de leda plegaria para comezar cada un dos nosos días:

Bendita a vida e o amor.

Bendita Nosa Señora.

Bendito Noso Señor.

A handwritten signature in black ink, reading "Jesús Domínguez Guizán". The signature is written in a cursive style and is enclosed within a large, circular, scribbled-out mark.

*Jesús Domínguez Guizán, Presidente do
Centro cultural José Domínguez Guizán*

POESÍA

XLV CERTAME DE POESÍA SOBRE O NADAL

O Centro cultural José Domínguez Guizán de Begonte –entidade que promove o Belén Electrónico–, co gallo do Nadal 2020 ven de convocar o XLV Certame Nacional de Poesía sobre o Nadal, que se vai rexir polas seguintes bases:

1. Poden participar todos os poetas que o desexen, con textos en galego ou castelán.
2. O tema dos traballos ha ser o de O NADAL, desde calquera punto de vista.
3. Valoraranse os textos que fagan referencia a Begonte e o seu Belén.
4. É libre a construción dos poemas e a medida dos versos.
5. Concederanse os seguintes premios:
PREMIO BEGONTE DE POESÍA, dotado con 600 euros e estatuíña de Sargadelos.
SEGUNDO PREMIO, dotado con 300 euros e estatuíña de Sargadelos.
- 6 A remisión de orixinais farase por triplicado ao Centro cultural de Begonte (Lugo), tanto persoalmente como por correo certificado, antes das doce horas do día seis de xaneiro de dous mil vinte e un.
7. Todos os traballos han ser presentados baixo plica, facendo constar nela os datos persoais do autor.

BEGONTE (Lugo), Nadal de 2020.

BASES

FALLO DO XURADO DO XLV CERTAME DE POESÍA «BEGONTE E O NADAL»

FALLO DO XURADO

Reunido o xurado do XLV CERTAME NACIONAL DE POESÍA SOBRE O NADAL, convocado polo Centro cultural José Domínguez Guizán, formado por: JESÚS DOMÍNGUEZ GUIZÁN, Presidente do Centro cultural convocante; XAVIER RODRÍGUEZ BARRIO, escritor e XULIO XIZ RAMIL, xornalista, acordan emitir o seguinte fallo:

- 1.- Conceder o Primeiro premio, dotado con 600 euros e estatuíña de Sargadelos ao poema EN BEGONTE, UN DÍA. . . do que resultou ser autor Baldomero Iglesias Dobarrio, Mero, residente en Xanceda-Mesía, A Coruña.*
- 2.- Outorgar o segundo premio, dotado con 300 euros e estatuíña de Sargadelos ao poema PERDIDO NA NEBOA, peresentado co lema «Zanfoneiro», por Carlos López Fernández de Vilalba, Lugo.*
- 3.- Pola calidade dos traballos presentados, acórdase conceder cadansúa MENCIÓN DE HONRA, dotada con estatuíña de Sargadelos aos poemas:
ANO CERO EN BELÉN, presentado por Rafa Vilar, residente en Bertamiráns - Ames (A Coruña) e
UN NADAL SEN PANDEMIAS, orixinal de Martiño Maseda Lozano, de Xoibán - Vilalba.*

O SECRETARIO DO XURADO

Xulio Xiz Ramil

BALDOMERO IGLESIAS DOBARRIO (*Mero*)

Baldomero Iglesias Dobarrio (*Mero*), naceu en Vilalba en 1951. É mestre. Fundador de *Fuxan os Ventos* e *A Quenlla*, ten adicada a súa vida á música e a poesía, tendo gravadas arredor de medio cento de cancións das que é autor da letra, e de moitas delas da música. Ten recollido milleiros de cancións populares por todo Galicia.

Premio Pedrón de Ouro 2009 e Premio Ramón Piñeiro 2011, ten publicados varios libros de poesía, sendo o máis recente *No perfil das verbas*.

En Begonte, un día!

Foi en Begonte,
unha estrela no alto ceo
unha luz, unha arela, un misterio
unha esperanza certa que remata co secreto
no medio da noite negra, no medio do frío inverno.

Aínda hoxe,
cando chega o tempo
nótase no aire o seu regreso.
Recende o fume das cociñas das casas,
na orixe do fogar, na calor xorde o nacemento.

É a morada dos encontros,
onde se anovan apertas, memorias,
nostalxias caídas entre as folerpas de tenrura
ao redor dun lume, e pasan a formar da vella irmandade
que degrae muxicas, esenciais de paz e novas vontades.

E quizais este ano,
debido ás causas que sabemos,
podemos apartar mellor dos sucedáneos,
daquel embriagado concepto que perturbaba o Nadal
e esquecía, precisamente o amor.

Volveremos pasmar
ao redor da familia, non moita xente,
no abrigo dos afectos e coa ansia das esperanzas
lonxe dos ruídos, co seu significado de sempre
esa dimensión que marca un novo ciclo,
o rexurdimento dunha nova Luz,
que en realidade é tan antiga como o mundo.

Di a historia
que foron alá, moi lonxe, os feitos aqueles
que se queren evocar, mais calquera lugar do mundo
podería ser aquel Belén, o de Nazaret.

Na mesma Terra Cha,
onde se repite, ano tras ano, sen estridencias,
cando chega o frío, aquel feito glorioso
de cando vence a Luz ás tebras.

Celébrase en Begonte
e coa auténtica espiritualidade dun modesto Portal,
tamén coa calor dos corazóns chairegos,
só submisos aos salmos do amor.

Veñen pastores, labregas e labregos,
ferreiros, zoqueiros, escritoras, pintores, poetas
tecedeiras do tear que tece as esperanzas
ao pé de cada horizonte e coa memoria das nostalxias.

Chegan coa manteiga e o mel de agasallo.
Hai xograres e trobadoras
nun tempo novo
que cantan arrolos e panxolas.
Cando recende o Nadal,
móvense as figuras ano tras ano, para dar a Boa Nova
que naceu O Neno na Noiteboa.

A fariña miúda
botada a man fai o milagre da neve.
Pontes, ríos de prateado leito reflicten as estrelas
que locen no medio das nubes de algodón
prendidas cun fío, coas vivas arelas.
Camiños, lugares, muíños,
e ao lonxe, no alto, o castelo de Herodes;
e os Magos que irán vindo a poucos,
cargados de ilusión e soñados obsequios.

Celebraremos a ledicia de chegar por fin
ao Portal e alí poder cantarlle, en galego,
afagos e arrolos, tenruras de alentos
e o desexo de paz, que recende amores
na fe de altos ceos.

O noso nacemento,
tivo que ser en Begonte,
pois gardan a feliz memoria daqueles momentos.

CARLOS LÓPEZ FERNÁNDEZ

Fillo de nai e pai chairegos, naceu e criouse en Ferrol. Estudou no Seminario de Mondoñedo, no Instituto da súa cidade natal e na Universidade de Santiago. Traballou como docente en colexios de Cataluña e de Galicia. Obtivo diversos premios literarios, varios deles no Belén de Begonte.

Perdido na néboa

Zanfoneiro

Malvivín moito tempo no baleiro
e quedei sen máis azos que os que deixa unha historia
de promesas esmelladas e camiños desandados.
Se frecuntei escolas de relustre e sona varia,
tan só devín foreiro dun universo alleo
que outros me arrendaron por un tempo mal tasado.
Funme envolvendo coma mazaroca de millo
en capas de espurias primaveras
e de incertezas farisaicamente aclamadas;
e cando ao fin chegou o intre da colleita
esfollei a miña alma coa avidez do mergullante
que nunca da un respiro ata o límite do alento.
E veleiqué o froito do desvelo:
mans aferradas a un fardo cheo de vento
e pés coma buxainas xirando sempre igual.
Malia a todo, seguín
e seguín camiñando sen coller cara ningures,
e seguín camiñando,
e seguín e seguín...
Ata que un xélido día de sieiro e de corisco,
perdido polas serras da Carba e do Xistral,
quixo a miña estrela empoñerme por aquí,
por este lugar de lagoas que espellan os piñeiros
e correntes que levan mazás dos pumariños;
por esta terra de fragas e pasteiros
onde o río é un bo vedraño que vixía o armentío;
por este nobre sitio onde houbo en tempos idos
pazos soarengos e castelos ameados

que deixaron un remol nos ollos que aínda brillan.
Todo foi tal cual, como agora vos direi:
abateuse de socato sobre o campo dos meus ollos
unha néboa abrancuzada que detivo sen dó
o paso que eu levaba, indeciso e bambeante.
Doridamente cego, ventei que dende o ignoto
algún lobo axexaba o roxelo esgarriado.
Perdín os tentos de todos os meus membros
e mesmo o acordo que tanto me compría.
Cando o ceo así o dispuxo,
espertei coa languidez da animalia que hibernou
e unha luz diminuta coma o ollo dun peizoco
acenoume escintilante dende o fondo do camiño.
Perante min foise abrindo un sollado iluminado
que as pantasma doutros tempos teimaban por negar.
Receoso coma quen non sabe de agasallos
refreguei os meus ollos unha e outra vez,
agardando que todo fora unha ilusión,
un fugaz ronsel no ceo, un espellismo, unha miraxe,
mais ela seguía alí,
teimosa e persistente,
faro de naves en noite sen luar.
Funme achegando paseniño
coma tartaruga de illargas pandidas
polo peso dunha carga que frea o seu andar.
O alancar vigoroso doutros anos
mudouse nesta hora
en lene obstinación de volvoreta

que busca co sixilo das súas ás
vieiros segredos cara o nunca revelado.
E así foi que ao fin cheguei á porta dun belén
afastado do pobo nun recanto recollido
onde o caserío xa empeza a clarexar.
Ao chamar cos meus cotenos na xélida madeira
unha man brumosa con mitóns de encaixe branco
perfilouse dende a nada como grande marabilla
e unha voz sentín que abrollaba dende o fondo:
—«Este é tempo de pandemias e o pesebre doutros anos
non podemos amosar cal cadra nestas datas:
siga en paz o seu camiño, cabaleiro de fasquía apesurada,
e agarde nova anada para virnos visitar».
—«Non son persona abastada nin veño con imperios,
só pido algo de palla estrada polo chan
para pasar esta noite ao abeiro da tormenta».
—«Se é así, apuxe a porta e traspase o seu lintel,
porque onde hai un belén nunca falta a caridade.
Só lle pido a cambio
que non faiga argalladas nin maldades raposeiras
que perturben as figuras e a súa maquinaria».
—«Perda o seu coidado, que son home de lei
e nunca raspiñero, xurafaz nin armadanzas,
por mais que o pardomonte que levo por vestido
non acaia propiamente co que acabo de dicir».
A man esvaeceuse e eu vinme xusto dentro
dun pesebre ateigado de figuras en penumbra
que inundaban todo o espazo de recendos siderais.

Cando ao fin me estendín enriba do chan duro
acendeuse sobre o berce aquela luz pequerrechiña
que os meus pasos guiara pola néboa tenebrosa.
E vin o rostro de Xesús acabado de nacer,
infante de pel albela e de ollos cristalinos
como areas asolladas no fondo do mansío
dun regato limpo e claro.
Hipnotizado do misterio
e anainado pola calma do belén na escuridade
fun caendo sen sentilo nun sopor indomeñable.
E entón falou o Neno ollando cara min:
—«Eu son a vida e a verdade.
Escóitame e abandona
esa senda tortuosa de voltas e revoltas
que non levan a bo porto.
O belén que te acobilla é moito máis
que un fato de figuras de donosos movementos,
é unha alegoría para os que andan pola vida:
as pezas van e veñen en harmoniosa sincronía
actuando solidarias con todas as demais;
nunca se desleian do traballo que as libera ,
e non esquecen a beleza da terra e mais do ceo:
a das montañas, a dos ríos e a das noites estreladas;
discorren entre pontes, monumentos e sendeiros
habitando humanamente o espazo en que as puxeron.
E eu estou no centro
coma punto en que converxen todos os camiños,
mais non coma señor de forza e de coitelo

senón coma un meniño humilde sobre a palla.
Por iso isto che digo e pido que me sigas:
ti es tamén figura
dun mundo que se move cal se fora un gran belén:
acompa os teus pés aos de todos os irmáns
sen querer empoleirarte por riba dos demais,
traballa pola paz e axuda a construír
un mundo de consensos en que todos teñan voz.
Sal da cuncha onde te pechas taciturno
e axota os pesadelos que rillan a túa mente,
mergúllate no fondo desa alma arrevesada
e mira polo neno que aínda levas dentro:
a vida é alegría e non tribulación,
obradoiro de beleza ao que todos son chamados
para que xuntos algún día consigan concluír
o proxecto máis fermoso da irmandade universal».
E aquí calou o Neno e fíxose o silencio.
Os meus ósos descansaron non sei por cantas horas
ata a primicia da mañá que abreu o novo día.
Espertei cos peteiros das pombas no lousado
e o roxe-roxe dun ratiño bulindo polas pallas.
Abrín os ollos e outra volta contemplei aquela man tan misteriosa
que agora a porta abría p(a)ra encetar outra xornada.
Deixei o meu belén, que era o de Begonte,
e saín coa ledicia do que sabe xa por fin
a onde o levan os camiños que ten de percorrer.

RAFA VILAR

Rafa Vilar (Cee, 1968) é filólogo e escritor. Foi un dos promotores do Batallón Literario da Costa da Morte e da colección de poesía Letras de Cal. Participou na creación da editora dixital Retagarda Edicións e forma parte da Asociación de Escritores en Lingua Galega (AELG).

Como poeta, publicou unha ducia de libros. Entre outros: *A sotavento dunha singradura* (1995); *Casa ou sombra* (1997, premio Cómáros Verdes); *Días de Sherazade* (2000, premio concello de Carral); *Escoración dos días* (2007, premio Eusebio Lorenzo Baleirón); *Migracións* (2008, premio Cidade de Ourense); *Erosións* (2017, premio Victoriano Taibo); *A cidade e a chuvia* (2019, premio Selic Compostela). Como autor de poesía infantil publicou *Acuarelas* (2009); *Patente de curso* (2012, premio Arume de poesía para nenos/as) e *Animalario estrafalario* (2013).

Ano cero en Belén

Imperial Roma e tirana,
dun Neno anda á procura,
nado en humilde portal
en Belén e baixo a lúa.
Aqueles choros primeiros
a longa noite acubilla,
daquel botado aos camiños
da ferida Palestina.

*Ailalalá / Ailalalelo,
chegado é/ a nós o Neno.*

Da palabra fixo luz
o destino desafiando,
do poder medo non tivo,
con sangue nos pés descalzos.
Vinte séculos van xa
segundo a Historia nos conta,
o seu credo e os seus actos
deixaron pegada fonda.

*Ailalalá / Ailalalelo,
chegado é/ a nós o Neno.*

De mercadores no templo
alertou con gran carraxe,
ensinanza inesquecível
para toda a humanidade.

Samaritana a súa vida,
multiplicou pans e peixes,
sobre as augas camiñou,
a súa morte foi semente.

*Ailalalá / Ailalalelo,
chegado é/ a nós o Neno.*

No deserto en cada area
inda os seus pasos resoan,
na inmensidade do mundo
arde viva a súa memoria.
Desde a chairega Begonte
ata a Fistera mareira,
aquele Neno feito Home
é cáliz da nosa Terra.

*Ailalalá / Ailalalelo,
chegado é/ a nós o Neno.*

MARTIÑO MASEDA LOZANO

Escritor e licenciado en Filloxía Hispánica pola USC. Dinamizador cultural, administrador de Culturalia GZ (web coorganizadora do Certame de Microrrelatos de Vilalba, o Certame de Poesía Torre de Caldaloba ou o Magosto Cultural Cal da Loba) e ata abril de 2021 presidente da A. C. Caldaloba.

Gañador de máis dunha vintena de premios literarios de poesía e narrativa. Ten publicados os relatos *Todo por unha teima*, *O mercenario* e *Omnisciencia*, e os poemarios *Diario dun ser perdido*, *Nos labirintos da alma*, *Entre as paredes do silencio*, *Fotogramas da desfeita*, *Xeografía da desolación*, *Ti*, *(Des)Amor*, *A linguaxe das palabras rotas* e *Mapa de xeografía emocional*. Tamén publicou o disco de poemas CRACK, xunto ao músico Marcos Maoxu.

Un Nadal sen pandemias

Outro ano consumido,
De cobizas e folgos esgotados
Loitando cunha pandemia de inimigo
Que quere vernos derrotados;
Mais imos pintando no camiño
As cores da esperanza, paso a paso.

E así retorno co desexo do agarimo,
en sombras cruelmente afastado,
a este belén entre solsticios
seguindo o vieiro estrelado
que me leva a ese belo paraíso
nas terras de Begonte deseñado
polo enxeño do Varela unido
co afán de don Xosé, sempre lembrado.

A vella casa agarda no seu niño
da Chaira dos afectos enlazados,
coa faciana aberta do poxigo
e a enxebreza tinguída no lousado.
Abro e entro, paseniño,
Con sixilo de neno enfeitizado
que me leva a ese calor antigo
da cocíña de rostro enferruxado.
Xa estou no lar, atado fío a fío
Que me conecta con ese berce amado:
a esencia proxenitora, fondo suspiro
pola chegada do fillo ansiado.

Tres corazóns latexan nun brío
De emocións que nunca tiñan marchado,
E que van escorrentando o duro frío
Que deixou en nós o virxinal pecado.
Miro para o meu pai que vai vencido
Polas loitas ingratas dun pasado
Que lle anegou de fendas o espírito
E uns brazos de labrego derrotado.
A miña mai alenta con cariño
As eivas do pensamento desnortado
que busca a quentura dun abrigo
no presebe do Nadal sempre soñado.

Fundidos nunha aperta os tres xuntiños,
Sendo UN nese abrazo prolongado
que nos fai esquecer o irto friso
de sentirnos tanto tempo afastados.
Que ledicia, meu Deus, o noso fillo
atópase aquí ao noso lado,
berran os dous nun roto chíó
que racha os muros de inverno tan xeado.
E a casa quece co noso arrimo,
De sorrisos e verbos acougados
Que deixan no ánimo dorido
os matices da ledicia ben pintados.
Non importa o espazo esvaecido
nin os sentimentos xa gastados,
fica en nós o firme auxilio
de sabernos con agarimo acompañados.

Este Nadal é coma un río
polo que firmes navegamos
cara a ese tempero construído
de suxeitos tristemente enmascarados.
Pais e fillos en hábito unidos
Con alento fraterno engaiolado
nese amor que se fai infindo
e nin o coronavirus dá rachado.

Belén da Chaira, verso espido
pola voz de Begonte declamado,
para seres sublime bebedizo
daquel que anda desamparado.
Ao teu lume correr ansío
para avivar o meu azo malpocado
e alento a esperanza de sabernos vivos
para compartir a quentura dos abrazos,
nunha era anovada de sorrisos
que orballe un Nadal no que amarnos.

sanal para le...
ousas da vida,
universais, cheo de a...
dos dos nosos devance...
n habilidade, inxenio e
ia.
arredor é tamén un
ropicio para que a
da á ledicia arte.
sua a
parpadexa...
ata o antencer du...
mas parpadexa...
no que se aviva a corián...
vida e do traballo corián...
Nunha xuntanza do gra...
os protagonistas do gra...
ro pleno: Os Re...
aría e S. Xosé, e
nde viaxe...
ñas un

PRENSA

XLV CERTAME DE XORNALISMO «BEGONTE E O NADAL»

O Centro Cultural José Domínguez Guizán de Begonte (Lugo), entidade promotora do Belén Electrónico, co patrocinio da Xunta de Galicia e co fin de potenciar o espírito do Nadal, e que se coñezan mellor os actos que con este motivo se celebran en Begonte, convoca o XLV CERTAME XORNALÍSTICO «BEGONTE E O NADAL», de acordo coas seguintes bases:

- A. Poderán tomar parte neste certame os que publiquen, en calquera xornal, revista ou en internet, en lingua galega ou castelá, algún traballo ou serie de traballos sobre calquera tema que faga referencia ó Nadal en Begonte e –en xeral– ó Nadal en Galicia.
- B. Establécense dous premios para os que se consideren os mellores traballos, dotados con:
 - PREMIO BEGONTE DE XORNALISMO.- 600 euros e estatuíña de Sargadelos.
 - SEGUNDO PREMIO.- 300 euros e estatuíña de Sargadelos.
- C. O prazo de entrega dos traballos que se presenten ó certame rematará ás 12 horas do seis de xaneiro de 2021, debendo facerse a entrega no Centro Cultural de Begonte, persoalmente ou por correo.
- D. A presentación ha facerse por triplicado exemplar do xornal ou revista na que se publicase o traballo, xunto cunha nota na que se fagan constar os datos persoais do autor. No caso de traballos en internet, texto impreso e indicación da páxina onde está publicado.

Begonte (Lugo), Nadal de 2020.

BASES

FALLO DO XURADO DO XLV CERTAME XORNALÍSTICO «BEGONTE E O NADAL»

FALLO DO XURADO

O xurado calificador dos traballos presentados ao XLV CERTAME XORNALISTICO “BEGONTE E O NADAL”, formado por JAVIER ARIAS FOUZ, Delegado Territorial da Xunta de Galicia en Lugo; JOSE ULLA ROCHA, Alcalde de Begonte; BLANCA PACÍN SOMOZA, Bibliotecaria; e JOSÉ RODRÍGUEZ GÓMEZ, Secretario da entidade convocante, acordando conceder os seguintes Premios:

- *PREMIO BEGONTE DE XORNALISMO, dotado con 600 euros e estatuíña de Sargadelos ao traballo titulado «O Belén de Begonte peregrina aos nosos fogares», do que é autor Santiago Rodríguez López, lucense residente en Bristol (Reino Unido).*
- *SEGUNDO PREMIO, dotado con 300 euros e estatuíña de Sargadelos, a «Felicitation navideña del abuelo», de Jose Reinaldo Pol González (Pepe Pol), de Quiroga.*
- *Pola calidade do seu traballo concédese MENCIÓN DE HONRA, dotada con estatuíña de Sargadelos, a «El Belén electrónico de Begonte en estas extrañas festas», de Luis Latorre Real, de Lugo.*

O SECRETARIO DO XURADO

José Rodríguez Gómez

SANTIAGO RODRÍGUEZ LÓPEZ

Fillo de emigrantes galegos, nace en Barcelona no ano 1971. Licenciado en Bioloxía e doutor en Xenética pola Universidade de Santiago de Compostela, traballa como Profesor Titular na Universidade de Bristol (Inglaterra) desde 2006. A partir de 2018, inicia a súa traxectoria como autor literario, publicando na Biblioteca Virtual de Galicia Dixital catro obras arredor da vida e obra do seu pai, o escritor de Paradela Manuel Rodríguez López: *En torno á parábola das cereixas de Xulio Xiz* (2018), *Poemas Populares Galegos. Edición especial 50 aniversario 1968-2018* (2018), *A Paradela de Manuel Rodríguez López* (2019), *Exposición Itinerante Manuel Rodríguez López 2013-2020* (2020) (co-autor xunto a Antonio Giz), e tres relatos: *Turbulencias curriculares* (2019), *Dos parábolas de amor* (co-autor xunto a May C. Otero Rolle) (2020) e *Sintiendo lo que fui* (2021). Este é o seu segundo premio literario, despois de que no ano 1985 acadase o segundo premio no XXV Concurso Nacional de Redacción (fase provincial) convocado pola Fundación CocaCola.

O BELÉN DE BEGONTE PEREGRINA ÓS NOSOS FOGARES

Onte, poucos días despois de asisitir á entrega dos premios do Certame de Paradela, puíden visitar de novo o Belén de Begonte. Isto non tería nada de especial, se non fose porque vivo a miles de kilómetros de distancia de Paradela e de Begonte, e a última vez que respirei aires galegos foi hai xa doce meses.

Normalmente a nosa longa emigración –van xa dúas décadas– vese compensada cada ano por vacacións en Galicia no verán e no Nadal. Pero a pandemia fixo que neste triste 2020 non puideramos visitar a nosa terra e os nosos seres queridos. E aquí estamos, en Bristol, a miña dona, o meu fillo e máis eu. Os tres padecendo o que ben se podería definir como unha saudade, versión século XXI. Sen dúbida moito máis levadeira cá dos emigrantes galegos que ó longo do século XX fuxiron en percuo de pan e de traballo á outra beira do Atlántico, a alonxados países europeos ou a outras terras españolas. Distinta cá deles, si, pero saudade do mesmo xeito, ferinte e fonda.

A ausencia da terra mai e das persoas vese en parte consolada no meu caso por unha mistura de lembranzas de tempos idos. Tamén, gracias a Deus, polos bos momentos que tamén puídemos disfrutar ó longo deste ano que nos tocou vivir. Entre estes, atópase a miña visita ó Belén de Begonte que vos veño de contar, unha visita tan inesperada como ben recibida. Todo gracias a que neste ano, en vez de ser nós os romeiros que visitan Begonte, foi o propio Belén electrónico o que peregrinou virtualmente dende a Terra Chá ó noso lonxano fogar. Con el, trouxo mensaxes

xenuinas —esperanza, amor, fe, ilusión, paz, bondade...— harmonizadas pola historia, a paisaxe e a lingua. E transmitiunos, un ano máis, a Boa Nova do Neno-Deus na noite sagrada do seu Nacemento.

Como se dunha película se tratase, pasan pola miña lembranza ontes vivenciais que perduran no tempo... sonos e pasados fuxidos imposibles de reescribir... ficcións enxendradas por esperanzas dun futuro mellor.

Un día para a lembranza

—Avoíño, o Cosme díxome que os Reis Magos non existen.

—¿E logo, Xaniño, por qué che dixo tal cousa?

—¡Dixo que ningunha persoa podía vivir máis de dous mil anos!

—Non che é certo de todo, meu gazafurriolo. Hai persoas que si poden vivir tanto tempo, e máis aínda.

—Non será tal... —replicou descrido o pícaro rebuldeiro.

—¿Queres velo cos teus propios ollos, non si?

—¡E como non hei querer!

Pouco tempo despois, Xan encetaba con Xaniño o camiño cara Begonte, debullando cantares polos vieiros da Terra Chá, para peregrinar unha vez máis á capital do Nadal en Galicia.

Ó entrar na sala do Centro Cultural Xosé Domínguez Guizán, atoparon á dereita, imponente, o Belén electrónico de Begonte. Ducias de nenos e maiores sentados nas gradas agardaba

na entrada, como prescribe o ritual, dun último espectador. A este privilexiado lle foi concedido un momentáneo descanso da crueza invernal da espera, arrexuntado cos demais no calor da sala. Péchase a porta e procédese a dar comezo á función.

A sorpresa de Xaniño ó ver un Belén tan grande e tan ben posto trocouse en abraio cando comezou a funcionar recreando, con escenas chairegas, o nacemento do Neno Xesús que acontecera en Belén hai dous milenios.

—Mira avoíño ¡como se move o muiño! ¡e a auga do río! ¡e as persoas tamén se moven...!

—Acouga Xaniño... ti fíxate ben nos detalles, que así saberás por qué algunhas persoas poden vivir dous mil anos, ou máis.

A atención de Xaniño non daba feito. O rapaciño non daba creto do que estaba a ver e sentir. Diante del, a fermosura da vizosa paisaxe chairega, surcada por regatos... pequenos outeiros e lombas verdes, presidida ó final por unha serra... A escena acubillaba o muiño, as casas, a torre, os alpendres, as pontes feitas de pedra... todo inspirado na arquitectura rural galega, ofrecendo unha exacta panorámica do noso ancestral xeito de vivir, aquel dos galegos da Terra Chá. O conxunto era testemuña viva da ciclicidade cotiá na que xermolou a nosa eterna salvación, dende o mencer ata a noite presidida pola lúa e as estrelas, coa presenza de néboa, tebras, lostregos, tronos, chuvia.

Pero foron as figuras en movemento as que máis atraían a atención do rapaciño. A brillan-

tez técnica acadada polo chorado José Rodríguez Varela daba vida a un cento de figuriñas que, con automáticos movementos coreografiados e en perfecta sincronía electrónica, transmitían fermosamente tantas realidades certas que acobillaban un pedazo da nosa historia. O segador, o alfareiro, o muiñeiro, o carpinteiro, o pescador tentando sacar a troita do río, a vida de persoas sinxelas, traballadoras, representadas no seu traballo diario nun entorno herdado dos seus pais. E, por riba de todos, María e Xosé arrolando amorosiñamente ó Meniño no barrelo, e os Reis Magos encamiñándose cara o pesebre. Ó mesmo tempo, gardas armados patrullando no cimo da torre almenada do poderoso Herodes...

Cando rematou a función, a emoción de Xaniño expresouse en forma de preguntas e comentarios dirixidos ó seu avó.

—¿Viches o pescador, e os que cortaban a árbore caída, e como se movía o muiño?... ¡E había soldados no castelo!... ¡E fíxose noite, e houbo raios e tronos, e de día chovía e vin un arco da vella de verdade no ceo!... ¡Ah, e tamén vin ós tres Reis Magos viaxando dende lonxe para darlle regalos ó Neno Xesús!

Xan respondeu estas preguntas e moitas outras tantas froito da desbordada fascinación do seu neto. Detalloulle en qué consistía a tarefa ancestral que estaba a desenvolver cada persoa representadoa naquel nacemento. Pero non tivo a oportunidade de contarlle por qué hai persoas e mensaxes que chegan a vivir tantos anos. Non fixo falla. A semente depositada en Xaniño

aquela noite en Begonte xermolaría co tempo, ofrecendo a resposta axeitada anos máis tarde, cando o neno medrou e se fixo home.

Un anaco de ceo en Begonte

Horas despois, de volta xa no seu fogar, Xan misturaba a emoción do momento vivido co seu neto cun sentimento da súa propia infancia sesenta anos atrás. O vello chairego non tiña conciencia do instante preciso da súa nenez no que sentiu saber, con certeza, cómo era o ceo. Pero lembraba nidiamente que, para el, o ceo era como un fogar de eterna felicidade dende o cal se podería sentir, vivir e revivir plenamente e con gozo todo o acontecido, o que acontece e o que queda por acontecer.

No maxín infantil de Xan, o ceo era pois unha infinda existencia na que sentidos e vivencias ilimitadas eran a máxica e impulsora forza da vida eterna. Seis décadas despois, ó ver cómo o seu gazafurriolo se imbuía na visión celestial do Belén de Begonte, Xan matinaba por qué non ía ser certa a súa imaxinación infantil daquel anceiado ceo. Ben sabido é que a sinxela inocencia dos nenos é unha verdadeira fonte de amor, e que é nos meniños onde se atopa a máis pura poesía e a máis sincera bondade.

Esperanza, amor, fe, ilusión, paz, bondade... son anacos de ceo encarnados no Belén electrónico de Begonte, claramente perceptibles polos inocentes e puros corazóns dos nenos. Sobre todo cando proveñen tamén doutro neno, o

Mesías enxendrado e enviado polo Pai hai dous mil anos para amosarnos que o ceo existe.

A escenificación electrónica da Encarnación do Verbo transmite con eficacia, tanto a nenos como a maiores, aquela Boa Nova manifestada nun Pequeno que vive connosco. Certamente o Belén de Begonte é testemuña sacramental da existencia dun ceo que agarda por nós. Ó contemplar o Belén de Begonte, os centos de milleiros de peregrinos que o levan visitando ó longo dos anos, nutren nos seus corazóns a semente da Mensaxe. Semente contaxiada a moitos outros, que os convertirá en peregrinos do Begonte do Belén.

A roda do tempo non para nen acouga

Xaniño, seguindo o inevitable ciclo das nosas vidas, medrou. E, ó facerse home, foron xermolando nel, unha tras outra, as sementes pousadas no seu corazón pola roda do tempo. A roda do tempo non para nen acouga, pero hai cousas que nunca cambian, como a poesía que rezuma un meniño no colo da súa nai. As verdadeiras mensaxes nunca morren. Perviven e repítense ciclicamente.

Así foi como, tres décadas despois da visita de Xan e Xaniño ó Belén electrónico, aconteceu outro día para a lembranza no Centro Cultural Xosé Domínguez Guizán. Xaniño percorre coa súa filla os mesmo vieiros nos que el e o seu avó, o chorado Xan, debullaran cantares na súa peregrinación á capital do Nadal en Galicia. Era

a primeira vez que a súa filla visitaba o Belén electrónico.

Ficou tan abraiada e emocionada como ficou o seu pai trinta anos antes. As preguntas da rapariga resultáronlle familiares a Xaniño. Referíanse ó pescador, ós homes que cortaban a árbore caída, ó movemento do muíño, ós soldados no castelo, ós raios e tronos transformados nun arco da vella pola chuvia e o sol... E como non, ós tres Reis Magos que ían darlle regalos ó Neno Xesús. Pero unha das preguntas, inesperada, deixou a Xaniño sen resposta. A rapaciña non coñecía qué estaban a facer moitas das figuriñas do Belén. ¿Por qué algunhas pegaban golpes a esas herbas no chan? Outras dábanlle voltas a unha cousa redondeada posta enriba do lume. ¿Qué faría aquela muller sentada cun estrano aparello con fios?...

Xaniño esquecera as agarimosas respostas que ouvira dos beizos do seu avó. Explicacións coas que lle detallaba as tarefas ancestrais que estaba a desenvolver cada home e cada muller no nacemento. O esquecemento de Xaniño era un reflexo do esvaecemento ó longo dos anos dos costumes ancestrais representados no Belén, moitos deles esmorecidos tal vez por sempre das vidas dos galegos da Terra Chá.

Pero o xeito de vivir en tempos pasados non se esmorecerá totalmente das nosas memorias mentres haxa testemuñas históricas como a do Belén de Begonte, que garda garimosa lembranza da vida dos nosos ancestros para regalárllelo a presentes e futuras xeneracións.

Welcome home, Begonte's animatronic crib (Benvido ós nosos fogares, Belén de Begonte)

O ruído dunha ambulancia camiño do hospital trunca as miñas mornas ensoñacións do pasado e do futuro, e devólveme á realidade que estou a vivir. A visita virtual do Belén de Begonte no meu lonxano fogar ofreceume este ano novas ensinanzas. Sabido é que os valores recollidos no Belén de Begonte son valores duradeiros. Ó longo de case medio século, foron compartidos por todos os que o visitaron fisicamente.

A pandemia do COVID-19 non foi quen de paralo. Tentouno, si, imposibilitando as visitas presenciais que levaron centos de milleiros de visitantes á sede do Belén de xeito ininterrompido durante cinco décadas. Pero a forza da súa mensaxe é demasiado importante como para deixarse acalar. Gracias a persoas concretas e á maxia da tecnoloxía, o Belén de Begonte é accesible virtualmente por todo o mundo a través de internet.

Outro dos motores impulsores da difusión do noso Belén é a forza da lingua. A linguaxe visual e sonora ofrecida polo Belén de Begonte é comprensible por nenos e maiores. O sorriso do Neno-Deus no berce protexido polos seu pais, a sonoridade de raios e tronos, o río escorregando, o treinar dun muíño ou o silencio creado polo medo ó poderoso empoleirado no seu castelo, fan do Belén de Begonte un esperanto artístico-relixioso comprensible ó longo do mundo.

Pero a mensaxe da Natividade begontina é moito máis fonda ca imaxe e o sonido do seu Belén. O meu pai deixou escrito nun artigo premiado no certame de Begonte o ano 1988 que «O Belén de Begonte armoniza o misterio do Nadal coa paisaxe e a lingua galega». A lingua dun pobo, arrequentada ó longo dos séculos, é unha poderosa ferramenta coa forza de xunguir desexos, definir identidades, transmitir historia e labrar futuros. Por iso é tan importante a iniciativa levada a cabo este ano de engadir texto en galego, castelán e inglés ó video virtual do Belén de Begonte.

Gracias ó poder da lingua, moreas de persoas que nunca poderían comprender plenamente o significado do noso Belén, teñen a oportunidade de velo nas súas casas e, ó mesmo tempo, escoitar na lingua propia a súa historia e o seu porqué.

Gracias a todos os que facedes que o Belén de Begonte sexa unha realidade viva

A realidade que vivo neste instante é gozosa e pode ser compartida por xentes de todo o planeta. Somos moitos os que estamos a ver e sentir un pedazo de ceo nas nosas casas a través da mensaxe, en Begonte, dun Neno-Deus que morreu por nós hai tantas centurias. Pero, ¿cales son os motivos desta milagre?

A forza da mensaxe transmitida por Xesús, chea de esperanza, amor, fe, ilusión, paz e bondade é, sen dúbida, o motor fundamental do Belén electrónico de Begonte. Pero a enerxía

impulsora dese motor atópase no traballo e dedicación de persoas que contribuíron e seguen facendo realidade esta iniciativa ó longo de case medio século. O admirable facer de bos e xenerosos como don José Domínguez Guizán, Xulio Xiz, don Jesús Domínguez Guizán, José Rodríguez Varela, José Luis Hernangómez Sastre, Pilar Gómez García, María José Cruz Veiga (Teté), Antonio Giz... posibilitan a pervivencia do Belén de Begonte. A esta lista de persoas hai que engadirlle moitas outras ducias de nomes propios de homes e mulleres, chairegos e non chairegos, que contribuíron e seguen a contribuir individual, colectiva e institucionalmente ó éxito desta iniciativa multidimensional.

Multidimensional porque, engadido ó feito de ser un Nacemento de figuras animadas electrónicamente, único en Galicia e no resto de España, arredor do Belén de Begonte véñense creando un cúmulo de actividades culturais que lle dan aínda máis importancia se cabe. Destacan o museo do Belén, a páxina web do Belén <http://www.belendebegonte.es/> e catro certames celebrados anualmente: o certame de arte «José Domínguez Guizán», o Certame Nacional de Poesía sobre O Nadal, o Certame de Xornalismo sobre O Nadal e o Certame de Debuxo infantil.

Pero ademais de ser unha iniciativa multidimensional, o Belén de Begonte tamén é unha experiencia multixeracional. Eu podo dar constancia delo. O Belén de Begonte e máis eu somos case da mesma quinta. Nacín en xuño de 1971, uns meses antes ca el, así que pódese dicir

que medramos xuntos. Dende aquel día para a lembranza no que o visitei cos meus pais por primeira vez, foron moitas as sementes depositadas en min ó contemplar a fermosa escena representada e as magníficas figuras animadas electrónicamente.

Ó longo dos anos descubrín mensaxes de fe e esperanza harmonizadas na paisaxe, na lingua e na música galegas. Nomes propios da miña familia quedaron xunguidos por sempre á historia do Belén de Begonte. Teño o orgullo de ser fillo dun escritor laureado con varios premios no Certame de Begonte, Manuel Rodríguez López, o poeta que dá nome ó Certame de Paradela. O meu pai é un exemplo de que hai persoas que seguen a vivir entre nós trascendendo a morte, neste caso trinta anos despois do seu falecemento. E teño a sorte de ser o pai do autor do texto e da voz da versión inglesa do video do Belén virtual. É unha ledicia escoitar como o meu fillo Carlos Rodríguez Otero contribúe a diseminar a mensaxe e a historia do Belén de Begonte ó mundo de fala inglesa.

En cada nova visita, o noso Belén tenme agasallado con novas sementes. Este ano, gracias á súa visita ó meu fogar, decateime que en Begonte se atopa un anaco dese ceo no que sempre crin cando era neno. Tamén sinto renovada no meu peito a mensaxe de esperanza transmitida polo Neno-Deus.

O meu desexo é que a Boa Nova se convirta nunha pandemia aínda máis poderosa que encha de paz e amor todos os recunchos do noso pla-

neta. E que con ela vaia un xermolo que faga que moitos de nós voltemos a visitar, ou visitemos por primeira vez, as terras de Begonte e o seu Belén físico. Que, na súa presenza tanxible sintamos a emoción compartida por tantos na sala do Centro Cultural Xosé Domínguez Guizán. Que peregrinemos de novo, ou por primeira vez, polos vieiros que conducen á Terra Chá. E que

lles demos gracias ás acolledoras xentes chairgas por dar a coñecer durante tantos anos, co seu noble e decidido traballo, en Begonte e no mundo enteiro, a Mensaxe de paz e amor do Neno-Deus.

(O Dr. Santiago Rodríguez López, especialista en Xenética, é profesor na Universidade de Bristol)

JOSÉ REINALDO POL GARCÍA (PEPE POL)

Profesor e escritor, ten publicados varios libros de poesía e prosa, e organiza anualmente os Encontros Poéticos na Vila de Quiroga.

Colabora asiduamente en diversos medios e ten conseguido numerosos premios, tanto de xornalismo como cos seus alumnos polos traballos realizados nas súas clases.

Aínda non sendo galego de nacemento, é un entusiasta da cultura galega, e tódalas súas actividades xiran arredor de Galicia, constituíndo un referente de impulsión cultural no sur da provincia de Lugo.

*A los profesionales de la medicina y a
los salvaguardas del Belén de Begonte
en esta nueva Navidad que ningún
Herodes nos puede arrebatat*

Está mi nieto, el más pequeño de ellos, escribiendo una carta a los Reyes Magos de Oriente. Lo veo muy concentrado en la redacción de la misiva y yo también me voy a poner a cumplimentar con buenos deseos unas tarjetas de Navidad, pero antes voy a escribir esta otra carta pues en las postalitas no daría expresado todo el mensaje que a continuación expongo.

Es de pena, pero solamente el niño de la casa y el anciano somos los que cultivamos el género epistolar, pues mis otros nietos, mi hija y el yerno no tocan un bolígrafo para nada, todo lo hacen de forma breve, monótona, lacónica y casi tónica con esos mensajitos de «Feliz Navidad y próspero Año Nuevo» y, en muchas ocasiones, ni ese whatsapp mandan, es tanta la «guasa» con que se toman algo tan trascendente que envían un emoticono de esos que para mí resultan tan fríos como un muñeco cualquiera.

Bueno, dejo a esos con sus dedos pegados a la pantalla recibiendo mensajes tan generales que resultan gélidos, ya que carecen, en la mayoría de los casos, de la viveza sentimental. Pero dejémosles, no quiero entrometerme en lo que hacen los demás, ya son mayorcitos. Voy a lo que estoy, a la

FELICITACIÓN NAVIDEÑA DEL ABUELO

redacción de la carta de que hablaba, de seguir así terminará mi nieto de escribir esa interminable lista de regalos y un servidor sin aclarar de que trata el texto escrito que es, como sigue:

«Esta carta mía no va a los Reyes Magos, porque ya aquella infancia quedó lejos, pero no por ello crea el lector que vivo carente de ilusiones. La Navidad no tiene edad y precisamente se valora más cuanto más años hemos vivido. Esta misiva es de agradecimiento a dos colectivos: uno, los profesionales sanitarios y el otro, de altruistas entregados a mantener viva otra llama muy necesaria, los valores espirituales .

Los del campo de la medicina luchan por nuestra vida. Este año que ya finaliza y, con perdón, se vaya con el mismo demonio, estuve desde febrero temblando, asustado en mi silla de ruedas —desde hace un par de años perdí la movilidad en las extremidades inferiores—.

Pensé que, como muchos de nuestros coterreños, esta Navidad dejaría de estar en esta mesa de Nochebuena por culpa de la Covid-19; por eso, a todos los que nos regalan salud, les digo y proclamo que para nosotros han sido este año unos auténticos Magos regalándonos salud. Herodes, el maldito virus, ha estado tan cerca de ellos que muchos también han sido víctimas, convirtiéndose para nosotros en auténticos mártires. Envueltos en sus batas blancas o verdes, son unos verdaderos terrenales ángeles, mientras los irresponsables, olvidándose de la situación, juegan en la ruleta rusa de lo que puede

resultar trágica diversión para ellos y muerte para muchos.

Los doctores/as, enfermeros/as y todos aquellos/as que ejercen su profesión en el ámbito sanitario se enfrentan a ese terrible invisible toro de muerte por salvarnos, por ello esta Navidad pienso que nos están dando, gracias a Dios, el único y verdadero regalo, el aguinaldo de la salud, el que viene envuelto en el más sencillo pues aunque, dados mis años y los muchos achaques que sufro, puedo seguir viendo nuevos amaneceres y agradeciendo al Omnipotente que me premie con el premio más gordo, la lotería que supone vivir y, sobre todo seguir soñando, en el redrojo de mis crepusculares atardeceres, en la hermosa compañía de mi familia y pidiendo que mis descendientes, como este nieto, sigan viviendo en esta normalidad que ahora, cuando la perdimos, es cuando la valoramos como se merece.

Bien, si mi preocupación es mantenerme aquí viendo correr los días aunque mis piernas no se muevan, sí lo hace mi mente y mi corazón. Por ello, mientras goce de lucidez y palpito este corazón, agradeceré a los profesionales de la medicina lo mucho que por nuestra existencia hacen, y más en situaciones extremas, cuando el riesgo es colectivo. Sí, ellos son los puntales de la razón para seguir manteniendo salud física, los que ayudan a nuestro cuerpo, pero nosotros debemos colaborar con responsabilidad y «sentidíño» para prevenir este endémico mal. Colaboremos con ellos, no compliquemos su trabajo

poniendo en riesgo lo que entre todos hemos de cuidar, la salud personal y social.

El otro grupo, al que deseo transmitir mi felicitación más agradecida, son los artífices de una obra grandiosa, quienes, con su preocupación por mantener encendido el Belén de Begonte, realizan una labor fascinante al impulsar los valores y la tradición navideña y, no solamente con el encendido del famoso Nacimiento consiguen avivar el de todos nuestros corazones, lo logran por traer esa inmarcesible luz a todos los hogares. De nada sirve gozar de fortaleza física si carecemos de la anímica y espiritual. Desde hace muchos años, llegado el tiempo navideño no dejé de visitar, en mi inseparable silla de inválido, acompañado de mi familia, el Belén Electrónico de Begonte.

Ahora, viendo que el virus nos confinaba, tenía miedo a que ese Belén del Centro Cultural «José Domínguez Guizán» tuviera que confinarse también; pero la Navidad no cierra las puertas y siempre está abierta a todos; por eso, los organizadores, bien conocedores de que la luz de Begonte y del mundo ningún virus la puede apagar, buscaron otro medio para evitar la cruel barrera del moderno Herodes, haciendo que si nosotros no podemos ni tampoco debemos ir allí, el Belén venga a nuestra casa. Si Papá Noel entra por la chimenea, él entrará por esas modernas ventanas que abre la tecnología y los responsables del Belén de Begonte bien saben utilizar. El portal en este caso es la pantalla de un ordenador o de otro telemático recurso, por eso ahora

veo lo útil que es el progreso bien usado. En sus alas, cual cometa, entra en mi hogar, sin tener nada que justificar por su visita, toda esa gran cantidad de figuritas y personajes que desde hoy en cualquier instante puedo contemplar.

Tenemos ante nosotros todo el acervo de la tradición de Galicia representada en esas dinámicas piezas que rodean al grandioso y espiritual marco, el Portal donde se hace humana la grandiosa luz espiritual representada en esa Sagrada Familia. En esta grandiosa fiesta no hay toques de zambombas ni cánticos, es de recogimiento tan íntimo que más nos interioriza para pensar en los valores; pero, aunque parezca todo silencio, suena en la torre de nuestro ser la campana de los sentimientos; repicando nuestro corazón muy alegre, porque este año nos visita a quien tanto visitamos y siempre visitaremos, el Belén de Begonte que nos trae, con su presencia, la fuerza espiritual tan necesaria siempre y más, en estos momentos tan duros que vivimos en este mundo. Gracias por demostrar que podemos perder muchas cosas, pero la luz del amor cristiano siempre encendida estará en Terra Chá y en todo lugar donde la llama de la fe esté firmemente avivada.

Moderno Herodes, si los Magos le dieron esquinazo a tu pariente lejano, en esta Navidad son los organizadores de ese fantástico evento quienes, usando la más grandiosa e invisible pértiga, la que salta mejor que cualquier dromedario, la imaginación y el dominio de la cibernética, con ella esos tres grandes magos,

los herederos de los que fueron alma mater de este Belén, y todos sus colaboradores que cual pajes suyos vencen y derrotan al que nos acosa .

Si mis palabras leyera el gran inolvidable sacerdote Xosé Manuel Carballo seguro que, ese otro mago, diría con sorna:

—Carallo, que tes razón, co corazón do Nadal nunca pode o mal e a Estrela de Begonte, este belén, sempre ten que alumear Terra Chá e a Galicia universal!

Cuando el cuerpo está débil físicamente, como ocurre en este caso de pandemia, para seguir caminando hacia el Señor hemos de hacerlo con el bastón de la mayor seguridad y tranquilidad para nuestro organismo, ese adminículo que es vivir siempre la Navidad y, con ello, seguir con nuestra mirada fija en los destellos de su luz, la que algún día confiamos en llegar a vivir en plenitud.

Muchas gracias, sanitarios del cuerpo y del espíritu navideño.

Feliz Navidad y, aunque en esta cena de Nochebuena seamos poquísimos, estando todos en nuestro corazón y este Belén de Begonte presidiéndola, felices hemos de estar, pues el portal de la vida hemos de cuidar; ya volverá otra Navidad sin mascarillas para poder fraternalmente al mundo abrazar. Hoy estamos viviendo la peor de las miserias, la pandemia que nos enseña con pena y dolor que lo material no sirve para nada si no tenemos salud y fe.

Un virtual abrazo de este abuelo que abre la ventana de su alma para desear SALUD y PAZ, dejando al viento esta carta que espero lleve hasta el Centro Cultural «José Domínguez Guizán, el lar donde la Navidad se hace realidad».

Fdo, El abuelo.

LUIS LATORRE REAL

Luis Latorre Real, lucense nado en 1975, é funcionario da Xunta de Galicia. Colabora desde hai máis de 25 anos en diversos medios de comunicación tendo participado en tertulias radiofónicas en Radio Lugo, Onda Cero ou Radio Voz. Tamén ten publicado numerosas colaboracións en El Progreso e La Voz de Galicia.

Desde 2010 mantén o blog diario www.desdelugo.es onde, cun punto de vista independente, trata temas de interese para os lucenses.

EL BELÉN ELECTRÓNICO DE BEGONTE EN ESTAS EXTRAÑAS FIESTAS

El Belén Electrónico de Begonte señala el comienzo de la Navidad desde 1972.

Se acabó la Navidad, y este extraño año se ha llevado también por delante una de las costumbres navideñas que desde pequeño he hecho casi todos los años: la de visitar el Belén electrónico de Begonte. Soy uno de los 40.000 asiduos visitantes que cada diciembre se acerca a nuestro municipio vecino a disfrutar de su compleja sencillez (sí, soy consciente del oxímoron). Supongo que todos ustedes lo conocen, pero si no es el caso este año tendrán que quedarse con las ganas porque como les decía lamentablemente el Coronavirus nos ha robado también esta buena tradición, si bien pueden verlo en la web www.belendebegonte.es, en un vídeo narrado en gallego y castellano por Julio Giz y en inglés por Carlos Rodríguez Otero.

El Belén fue una iniciativa llevada a cabo en 1972 por el párroco José Domínguez Guizán y el artesano José Rodríguez Varela. En 2014 recibió la declaración de fiesta de interés turístico por parte de la Xunta de Galicia, lo que nos da idea de la trascendencia de esta instalación en lo que a la cultura y la tradición se refiere. Hablamos de una época en que en casi todas las casas se ponía un Nacimiento, con mayor o menor detalle. Recuerdo que nosotros lo hacíamos en años alternos (el otro montábamos el Scalextric, que las dos cosas no cabían). Íbamos a por musgo al Miño (hoy algo totalmente prohibido) y hacíamos el río con papel de aluminio. Teníamos figuras como para montar un mercadillo (me vienen a la memoria particularmente una familia de ocas que me

hacían mucha gracia) pero aun así estábamos deseando ir a ver el Belén electrónico de Begonte.

Hay que decir que lo de «electrónico» tiene unas connotaciones hoy día muy distantes de las que se refieren a esta instalación. En 2021 nos esperamos láseres, hologramas y efectos especiales dignos de una película de ciencia ficción, pero en Begonte no encontramos nada de eso... afortunadamente. Es, recordemos, una creación de principios de los años 70, constantemente mejorada y ampliada, pero que jamás ha cometido el error de dar el salto a lo digital en sus figuras y que sigue teniendo el encanto «vintage» que lo caracterizó desde el principio. Esa permanencia en el tiempo hace que cuando lo visitas, te sientas en casa, en un entorno familiar de una fecha significativa.

Podrán pensar que al no tener chismes actuales llenos de luces chillonas a los niños les podría parecer un coñazo, porque como ahora hay que «estimularlos» continuamente todo lo que no les sitúe al borde de un ataque epiléptico parece que les tiene que aburrir. Nada más lejos. He ido con mis sobrinas cuando eran pequeñas y la cara de asombro que ponían con cada detalle, con cada figura, con cada lucecita... era mucho mayor que la que pudieran verles en instalaciones más «modernas». Precisamente para ellas lo novedoso es lo antiguo, algo que muchas veces los adultos olvidamos por esa manía que en ocasiones tenemos de desechar cosas buenas para sustituirlas por vulgaridades más «modernas».

Las instalaciones son modestas pero funcionales. Se han centrado en el Belén que es lo que

importa. En la sala en que está instalado hay unas bancadas de asientos para el público, que mi memoria calcula en unas 20 o 30 personas por sesión. Al entrar te sientas (los niños en primera fila) y comienza el espectáculo.

Nos presentan un precioso y detalladísimo pueblo, que podría ser perfectamente de la Galicia de los años 50 o 60, pero que nuestra imaginación lleva al Belén del nacimiento de Cristo. Ves las figuras móviles, el fuego bajo las ollas, los carpinteros aserrando troncos, los pescadores sacando peces del agua, los molinos girando, la matanza de un cerdo, el río fluyendo, la gente haciendo sus tareas, las lavanderas tendiendo la ropa, los pastores cuidando el ganado, las mallas, los alfareros, herreros, zoqueiros, los soldados de Herodes patrullando su castillo... y poco a poco anochece. Todo se paraliza. Llegan las estrellas, hay una nevada, una tormenta... recuerdo que de pequeño casi me asustaba de lo bien hecha que estaba...

Vuelve el día y con él la actividad, y desde tierras lejanas aparecen tres camellos con tres reyes que se dirigen al Portal, donde una luz nos indica que algo está pasando. Es la historia bíblica del nacimiento de Cristo explicada con un ingenio mecánico que tiene una hermosa hechura por sí mismo, pero que a muchos además nos transporta a la infancia, a esa época en que no teníamos preocupaciones y todo era más sencillo.

Si tienen niños en casa, háganles un favor, y apunten llevarlos en la próxima Navidad. Se lo agradecerán.

